

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO**
DIREKTORAT ZA KMETIJSTVO

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 478 90 00

F: 01 478 90 21

E: gp.mkgp@gov.si

www.mkgp.gov.si

EKOICI - eko civilna iniciativa Slovenije
Združenje za trajnostno prihodnost
Ulica Savinjske čete 4, SI-3310 Žalec

ekoci.si@gmail.com

Številka: 092-203/2021/3

Datum: 8. 6. 2021

**Zadeva: Pobude in vprašanja - SEMENARSKI CENTER PTUJ-SEMENA-
SLOVENIJA EKO CONA EVROPE**

Zveza: Vaša elektronska pošta z dne 11. 5. 2021 in 7. 6. 2021

Spoštovani,

Zahvaljujemo se vam za vaše pobude in aktivnosti za ohranjanje avtohtonega genskega materiala in slovenskih sort kmetijskih rastlin. Za stabilno oskrbo s hrano so pomembni tudi ohranjanje in razvoj lastne semenarske proizvodnje ter ohranjanje lokalnih rastlinskih genskih virov, zato vsi stremimo k prepoznavnosti avtohtonih in tradicionalnih vrst in sort rastlin ter pasem živali, kar opredeljuje tudi Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«.

V nadaljevanju vam pošiljamo odgovore na vaša vprašanja, ki smo jih pripravili v sodelovanju z Upravo RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljnjem besedilu: UVHVVR).

Vprašanja EKOICI in odgovori:

EKOICI: Ljudje menijo, da naj vzpodbudimo akcijo Odkupimo SEMENARSKI CENTER Ptuj – z donacijami- ali bi to pripomoglo k odločitvi, da bi plačana kupnina – zbrana iz strani ljudi – da ostane PSM v organizaciji KIS kot npr Jable?

Na predlog SDH sta Semenarna Ljubljana in Deželna banka Slovenije dne 17. 2. 2021 sklenili Aneks k pogodbi o ustanovitvi nakupne opcije za obrat SPC Ptuj, s katerim se je podaljšala veljavnost nakupne opcije za obrat SPC Ptuj do 31. 7. 2021. SDH je proučil opcije odkupa SPC Ptuj in o njih seznanil Ministrstvo za finance in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo, ki jih še proučujeta.

EKOICI: Prehranska varnost je v času trenutnih in pričakovanih Covid, zdravstvenih in ostalih sprememb čedalje bolj pomembna. Že sedaj se dogaja, da je določenih sort semen sploh za kmetovalce težje dobiti.

Ali je v smeri COVID UKREPOV predvideno povečanje blagovnih rezerv s hrano in ponovna uvrstitev slovenskih semen in semen, ki so prilagojena našemu okolju v blagovne rezerve?

V času epidemije Covid ni bilo zaznanega pomanjkanja semenskega materiala, ki je na voljo na skupnem trgu EU in seme se ni uvrstilo na seznam blaga za zagotavljanje potreb osnovne preskrbe v blagovnih rezervah. Problematika obsega vzdrževanja, semenarjenja in trženja lokalnih sort pa je načelno po eni strani povezana s povpraševanjem kmetovalcev po lokalnem semenu, ki zelo niha in po drugi strani z interesom semenarjev za pridelavo lokalnih sort semena.

EKOCI: Nekateri bi želeli posajati kakšno avtohtono seme in ga vzdrževati, pa nikjer ne najdejo celovitih informacij o tem. Svetovalne službe jim celo priporočajo, da se tega naj ne gredo in priporočajo nakupe semen tujih semenarskih hiš. Zato sprašujemo – kako se lahko kmetje bolje vključijo, da bi posejali za namen ohranjanja in vzdrževanja čim več semen? Kako lahko kmet postane ohranjevalec semena? Kakšne pogoje je najmanjša velikost parcele oz. kmetije za semenarja oz. za hranitelja semen? Ali je mogoče registrirati dopolnilno dejavnost na kmetiji semenarstvo, kolikor vemo, seda to ni možno? Ali je predvidena dopolnilna dejavnost na kmetiji semenarstvo prihodnjem programskem obdobju? Ali je predvidena uvrstitev SEMENAR-v NPK kvalifikacijo v prihodnjem programskem obdobju?

VZDRŽEVANJE AVTOHTONEGA SEMENA

Glede avtohtonega semena je bilo že večkrat pojasnjeno, da je treba ta izraz uporabljati previdno. Ni namreč avtohtono vsako seme, ki ga pridelal kmetovalec na svoji kmetiji. Zakonodaja (Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin in EU zakonodaja s tega področja) ureja z namenom ohranjanja biotske raznovrstnosti in starih sort kmetijskih rastlin t.i. ohranjevalne sorte in vrličarske sorte. Vendar samo za ohranjevalne sorte do določene mere preverimo, ali so se v preteklosti pridelovale v Sloveniji in jim sedaj zato, ker niso ekonomsko zanimive, grozi, da se bodo izgubile.

Vzdrževalec sort (ohranjevalnih, vrličarskih in ostalih) je lahko vsak, ki pridobi seme določene sorte za nadaljnje razmnoževanje in zagotovi, da sorta, ki jo vzdržuje, z v naslednjih množitvah ne bo spreminjala svojih lastnosti, ki so bile ugotovljene v postopku vpisa te sorte v sortno listo. Če sorta še ni vpisana v sortno listo, pa jo je treba najprej preveriti, pripraviti uradni opis in jo vpisati v sortno listo. Bistvo vzdrževanja sorte je ohranjanje njenih izvornih lastnosti, to je lastnosti, ki so bile ugotovljene pred vpisom v sortno listo (postopek vodi UVHVVR). Naloga pristojnih organov (UVHVVR) je - zaradi varstva interesa potrošnikov, da bodo dejansko dobili seme sorte, ki je navedena na embalaži – da te vzdrževalce registrira in nato preverja kakovost vzdrževanja. Podrobnejše informacije o tem lahko dobijo na UVHVVR.

DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

Kmetijsko dejavnost in dopolnilno dejavnost na kmetiji ureja Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17 in 22/18). Iz opredelitve 'kmetijske dejavnosti' v 1. točki 3. člena ZKme izhaja, da obsega kmetijska dejavnost med drugim pridelovanje kmetijskih rastlin in dejavnosti, ki so v predpisih, ki urejajo standardno klasifikacijo dejavnosti, navedene pod »01.1 Pridelovanje netrajnih rastlin«. Semenarstvo kot posebna dejavnost v Prilogi 1 Uredbe o standardni klasifikaciji dejavnosti (Uradni list RS, št. 69/07 in 17/08) ni posebej opredeljena, pridelava semen žit, oljnic, predivnic, zelenjadnic, krmnih rastlin, pese se uvršča v oddelek 01.1. (pridelovanje netrajnih rastlin), iz česar izhaja, da je semenarstvo (osnovno) kmetijska dejavnost, ki se opravlja na kmetiji in zato ne more biti hkrati tudi dopolnilna dejavnost.

PRIDELAVA IN TRŽENJE SEMENSKEGA MATERIALA

Vsaka kmetija, ki se ukvarja s pridelavo semena, lahko svoj pridelek (seme) tudi trži, če to seme izpolnjuje pogoje, ki jih določajo predpisi o pridelavi in trženju semenskega materiala kmetijskih

rastlin in predpise o zdravju rastlin. Poleg tega mora kmetija to dejavnost po teh predpisih posebej registrirati (pridelovalec se vpiše v t.i. SEME register in FITO register pri UVHVVR). Za samo trženje semena pa vsak od predpisov določa nekatere izjeme oziroma manj stroge pogoje, in sicer v mejah tega, kar omogoča EU zakonodaja s tega področja.

S pridelavo, pripravo za trg, uvozom oziroma trženjem semenskega materiala kmetijskih rastlin se smejo ukvarjati samo dobavitelji, ki so vpisani v register dobaviteljev semenskega materiala kmetijskih rastlin. Enako se pri domačih oziroma lokalnih sortah, lahko pa tudi pri tujih sortah s pridelavo izvornega in predosnovnega semena za potrebe semenske pridelave v okviru vzdrževalne selekcije smejo ukvarjati le tisti vzdrževalci in dobavitelji, ki so vpisani v register dobaviteljev semenskega materiala kmetijskih rastlin.

Kmetovalci se v pridelavo semena lahko vključijo kot pridelovalci semena za katerokoli semenarsko podjetje, ki v Sloveniji organizira semensko pridelavo.

OHRANJANJE GENSKIH VIROV V GENSKI BANKI

Dejavnosti ohranjanja akcesij iz genske banke (ne gre za sorte) na kmetijah za zdaj niso financirane, strokovne okvire za to možnost pa preučujeta tako JSRGB kot MKGP v povezavi z morebitnimi tovrstnimi intervencijami Strateškega načrta 2023–2027 v okviru okoljskih, podnebnih in drugih upravljavskih obveznosti.

EKOCL: Kakšen obrazec mora izpolniti, da dobi kmet semena iz semenske banke in kakšne pogoje izpolnjevati –ali lahko pošljete obrazec prosimo? Kako lahko kmet pridobi pravice za ohranjecalca oz vzdrževalca sort?

Vzorčke semena posameznih akcesij iz genske banke lahko pridobijo raziskovalci in žlahtnitelji, pri čemer izpolnijo posebno dokumentacijo. Za kmetovalce to seme ni dostopno, saj ne gre za material registriranih sort, za katere je dovoljeno trženje.

V prilogi pa posredujemo obrazec za evidentiranje genskega materiala za morebiten vpis in ohranjanje v rastlinski genski banki. S projektom »Pregled, inventarizacija in monitoring rastlinskih genskih virov, ki so pomembni za prehrano in kmetijstvo in se ohranjajo in situ na kmetijskih gospodarstvih«, ki se izvaja v okviru podukrepa M.10.1 Podpora za ohranjanje, trajnostno rabo in razvoj genskih virov v kmetijstvu iz PRP 2014–2020 bomo vzpostavili evidenco slovenskih območij in kmetij, ki še pridelujejo stare redke vrste oziroma opuščene lokalne sorte in lokalne populacije poljščin, krmnih rastlin, vrtnin, zdravilnih in aromatičnih rastlin, sadnih rastlin in vinske trte. Na osnovi izdelanih modelov monitoringa rastlinskih genskih virov (RGV) na kmetijskih gospodarstvih v letu 2021 izvajamo monitoring sadnih rastlin na nivoju celotne države, monitoring za vse RGV pa bomo izvedli na treh izbranih območjih.

Vsaka nova sorta mora biti vpisana v sortno listo v Republiki Sloveniji ali v drugi EU državi oziroma v skupni katalog sort EU. Prijavo za vpis sorte v sortno listo na UVHVVR lahko vloži prijavitelj, ki je žlahtnitelj ali vzdrževalec sorte, oziroma druga fizična ali pravna oseba, ki razpolaga s semenskim materialom sorte. S pridelavo, pripravo za trg, uvozom oziroma trženjem semenskega materiala kmetijskih rastlin se smejo ukvarjati samo dobavitelji, ki so vpisani v register dobaviteljev semenskega materiala kmetijskih rastlin.

Vzdrževalec sorte ima tudi obveznosti in sicer mora:

- zagotavljati vzdrževanje sorte po predpisanih metodah ali po splošno uveljavljenih postopkih in metodah, da se ohrani izenačenost in nespremenljivost sorte;
- za sorto, vpisano v sortno listo, plačevati predpisano letno pristojbino;
- na zahtevo Uprave brezplačno in v roku, ki ga določi Uprava, priskrbeti vzorec semenskega materiala sorte za:
  - o preveritev, ali se sorta vzdržuje tako, da se ohranjata izenačenost in nespremenljivost sorte,

- hrambo standardnega vzorca ali za obnovo le-tega.

EKOCI: Ali je predvidena kakšna bolj ozaveščevalna kampanja o pomenu semen za širšo javnost in izobraževanja o pomenu slovenskih semen za kmetijske svetovalce? Ali že imajo KGZS in ostali izobraževalci nalogo, da so usmerjeni v to, da vzpodbudijo kmete, da se stare sorte semen sejejo in ohranijo. Ali Ministrstvo namenja kakšne posebne vzpodbude v naslednjem programskem obdobju za semenarstvo?

Ozaveščanje o pomenu lokalnih sort semena je naloga tako JSKS kot javnih služb v rastlinski proizvodnji, ki deloma preizkušajo tudi lokalne sorte ter izvajajo javne žlahtniteljske programe in programe selekcije, tudi ali predvsem iz akcesij Slovenske rastlinske genske banke. V okviru strateškega načrta SKPpo2023 so predvidene tudi tovrstne spodbude, obseg pa je odvisen od končnega razreza finančnih sredstev.

Na spletnih straneh KIS so opisi lokalnih sort, ki so bili pripravljene v okviru CRP projekta: Ogroženost lokalnih sort zaradi genske erozije in njihova vrednost za pridelavo in uporabo: https://www.kis.si/CRP_1/CRPV41618/

Ministrstvo je v okviru Podukrepa 1.2 Podpora za demonstracijske aktivnosti in ukrepe informiranja iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 izvedlo javno naročilo Izdelava brošur »Pridelava semena poljščin in krmnih rastlin« in »Pridelava semena zelenjadnic«. Brošuri z opisom tehnologije semenarstva bosta podali celovito informacijo o pridelavi semenskega in sadilnega materiala, pripravi za trg in trženju ter zadevnih predpisih, s posebnim poudarkom na ekološkem semenarstvu. Zaradi dodatne vsebine o ukrepih PRP, dejavnosti širjenja informacij k varovanju okolja in širjenja informacij o ukrepih kmetijske politike, bosta v pomoč tudi kmetom, ki so vključeni v ukrepa kmetijsko-okoljska-podnebna plačila in ekološko kmetovanje iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020, ki podpirata pridelavo semenskega materiala kmetijskih rastlin.

EKOCI: Ali je v iskanju trajnostnih rešitve v novem programskem obdobju v okviru prilagoditve na podnebne spremembe in bio krožnega gospodarstva in Slovenija gastronomska regija predvideno vzpodbujanje bio krožnega gospodarstva od semena do krožnika?

Prehod v krožno gospodarstvo je ena izmed prioritet Slovenije, ki je nujna za doseganje snovne učinkovitosti in podnebnih ciljev ter hkrati priložnost za večanje konkurenčnosti in rast gospodarstva. Prehod na zelene tehnologije in krožne modele se navezuje skoraj na vse panoge gospodarstva, torej je potreben horizontalen pristop, in pomeni nove priložnosti, ki jih je treba pravočasno izkoristiti. Zavedamo se, da je izrednega pomena tudi spodbujanje raziskav, razvoja in inovacij na področju krožnega gospodarstva, saj lahko nova uporabna znanja in inovacije o uporabi materialov in tehnologij, pospešijo prestrukturiranje gospodarstva v bolj krožni oziroma trajnostni model.

Pridelava in dodelava semenskega materiala kmetijskih rastlin je osnovna kmetijska dejavnost. Naložbe v dodelavo osnovnega semenskega materiala (npr. skladišča, objekti za dodelavo, silosi, ipd.) ki jih dejansko izvajajo semenarne kot tudi naložbe v pridelavo osnovnega semenskega materiala (nakup kmetijske mehanizacije, naložbe v ureditev matičnjakov in trsnic) smo že sedaj podpirali v okviru podukrepa 4.1. Tako bo tudi v prihodnje v okviru SN 2023-2027, ki pa bo segmentirano po različnih intervencijah.

Eno izmed ključnih vlog v Sloveniji za prehod v krožno gospodarstvo imajo podjetja in posamezniki, ki so prvi prepoznali priložnost in potrebo ter so začeli uvajati spremembe tako na področju novih tehnologij kot na področju samega delovanja in organizacije v nove krožne

modele poslovanja, to pomeni ne le spremembo v pridelavi ali proizvodnji temveč tudi v oblikovanju novih poslovnih modelov, katerih uspešnost temelji na zeleni rasti.

EKOCI: Kje najti najbolj ažuriran seznam avtohtonih, kje tradicionalnih in kje ohranjalnih sort in opis semen in kdo je vzdrževalec. Iz trenutno javno objavljenega seznama to ni moč razbrati.

Zadnji veljavni seznam lokalnih sort, ki jim grozi genska erozija, je v prilogi 12 Uredbe o ukrepih kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje in plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 16/16, 51/16, 84/16, 15/17, 63/17, 68/17, 5/18, 65/18, 81/18, 10/19, 76/19, 7/20, 61/20, 78/20 in 26/21).

V okviru priprave Strateškega načrta 2023–2027 je predvidena revizija tega seznama, predvidene pa so tudi podpore za pridelavo lokalnih sort iz tega seznama.

Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin vsako leto izdaja Sortno listo poljščin, zelenjadnic, sadnih rastlin in trte, ki je seznam vseh sort, ki so v Sloveniji registrirane in med njimi so tudi ohranjalne in vrčičarske sorte ter stare sorte sadnih rastlin. Vsaka registrirana sorta mora imeti tudi vzdrževalca sorte, ki je prav tako naveden v Sortni listi:

<https://www.gov.si/teme/sortna-lista-in-skupni-katalogi-sort/>

EKOCI: Koliko variacij semen je v slovenskih genskih bankah in koliko ni bilo posajenih že več kot tri leta? Naprošamo za seznam. Al je možno, da NVO pomagamo vzpodbuditi ljudi, da posejejo te variacije semen, sodelujejo s Ptujskim centrom Ptuj ko bo v državni lasti. Kako lahko pomagamo, da se seme na ohranja s ponovno setvijo? Skrbi nas, da bi semena izgubila na kaljivosti in če ne bodo posajena v našem okolju zna biti, da ne bodo prilagojena na podnebne spremembe. in na daljši čas bodo izgubljena.

V okviru Javne službe nalog rastlinske genske banke, ki jo izvajajo Kmetijski inštitut Slovenije, Oddelek za agronomijo Biotehniške fakultete UL, Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije in Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede UM, ohranjamo in vzdržujemo preko 5.400 genskih virov vrtnin, krmnih rastlin, žit, krompirja, hmelja, sadnih rastlin, jagodičja, vinske trte ter zdravih in aromatičnih rastlin. Genske vire, ki jih ohranjamo v obliki semena, hranimo v pogojih, ki omogočajo, da se kalivost ohrani na daljši rok (srednjeročno hranjenje pri 4 st .C, dolgoročno hranjenje pri -20 st. C). Kalivost shranjenega materiala periodično preverjamo in ko le-ta pade pod določeno stopnjo, seme ponovno razmnožimo. Osnovni podatki o vzorcu so zbrani v Zbirki podatkov rastlinske genske banke, za katere skrbijo kuratorji posamezne zbirke.

EKOCI: Dne 25. maja 2015 smo na Ekoci z ekipo: Dejan Rangeo, Majda Rus in Maja Klemen Cokan predali na MKGP takratnemu ministru Dejanu Židanu 4 vrste semen starih sort industrije konoplje. Prosimo za informacijo kje se sedaj ta semena nahajajo- eno variacijo vemo, da ima IHPS Žalec, za ostale ne vemo kje so. Od leta 2012 do 2015 smo Ekoci –potem ko smo ustanovili gibanje Oskrbimo Slovenijo-Štafeta semen zbirali genski material za gensko banko Kis in jih letno na slovesnostih predajali predstavnikom KIS tudi ob prisotnosti predstavnikov MKGP – kar je razvidno npr tudi iz objave na spletni strani Ekoci - [marec | 2015 | Ekoci-Eko civilna iniciativa Slovenije](#)

zanima nas v kateri fazi so sedaj ta semena, ali so razmnožena in ali so se uvrstila v nadalje procesa selekcije ipd. Veza dopis priloga. Predaja semen industrijske konoplje 25.5.2015

V letu 2013 so v okviru obsežne akcije, ki jo je izvedel Ekoci, na Kmetijskem inštitutu Slovenije pridobili skupno 108 različnih rastlinskih genskih virov. Po njihovih informacijah so pridobljen material pregledali in popisali. Pri slabšem materialu so naredili preizkus kalivost in genske vire, ki niso kalili, izločili. Prav tako so izločili nekaj sort, ki so komercialno dostopne. V naslednjih letih so v okviru programa Javne službe nalog rastlinske genske banke določeno število pridobljenih virov razmnožili in naredili osnovni opis. Tudi pri tem se je izkazalo, da kar nekaj virov ni kalilo (kljub temu, da je bilo ob pridobitvi seme dobre kakovosti). Leta 2019 so genske

vire konoplje, ki so jih hranili v zbirki KIS, prenesli na IHPS, ki sedaj skrbi za ohranjene genskih virov konoplje. Na KIS-u pa imajo varnostno hranjene duplikatnih vzorcev.

V letu 2015 je KIS prejel s strani različnih prijaviteljev (EkoCi itd) pet vzorcev konoplje, ki naj bi bili namenjeni za preverjanje postopka za vpis v sortno listo, vendar jim je bilo že takrat pojasnjeno, da je količina zelo majhna. Ko so bile (25.5.2015) vložene prijave za vpis v sortno listo, je vzorce konoplje prejela tudi odgovorna oseba, ki se ukvarja s preverjanjem konoplje za vpis v sortno listo. Tudi tu je bil problem količina semena. Trenutno je v postopku ena sorta (potrebne so še analize THC). Vzorcev za vključitev v gensko banko v letu 2015 s strani EkoCi nismo prejeli.

EKO CI: Slovenija Eko Cona Evrope. Zato imamo dobre naravne danosti smo na 2 mest v EU po ohranjanju naravnih habitatov Natura 2000, veliko priložnost sonaravne pridelave hrane na manjših kmetijah- na trg povpraševanje po eko izdelkih pa je letno 20%. V kolikor bi Slovenija v času predsedovanja EU razglasila SLOVENIJA - EKO CONO EVROPE , bi kmetom omogočili višjo dodano vrednost njihov pridelkom vzpodbudili gastronomsko dejavnost , vzpodbudili agroživilsko panogo ter vzpodbudili tudi bio krožno gospodarstvo. Tudi kmetje bi se lažje odločili ali bodo kmetovali sonaravno ter tako dosegli višje cene in sledili okoljskim trajnostnim ciljem. Z industrijskim načinom pa tekmujejo na svetovnem trgu z največjimi svetovnimi pridelovalci.. Prav tako, da bi vzpodbudo semenarstva in sonaravnega kmetovanja oživili podeželje in dali priložnost ljudem, da najdejo priložnosti za preživetja, - potem ko bodo velika večina ljudi v prihodnjih letih zaradi ukrepov zdravstvene, gospodarske in okoljske krize ostalo brez zaposlitve. Navdihuje tudi projekt LCCD, da s razglasijo EKO REGIJE v prednjemu obdobju. , ki pa s tem dejanjem podal celovito in prepoznavno noto Slovenije kot zdrave destinacije Evrope.

Slovenija spodbuja trajnostno kmetijstvo in v okviru novega zakonodajnega okvira SKP po 2023, bomo proučili možnosti za spodbujanje vseh oblik sonaravnega kmetovanja.

Lep pozdrav,

Maša Žagar
v. d. generalna direktorica

Priloga: Obrazec za evidentiranje genskega materiala za morebiten vpis in ohranjanje v rastlinski genski banki

Poslano:

-
-
-

Stranki po elektronski pošti
UVHVVR
Arhiv, tu